

SÄNKT SKOLSTANDARD

DE UNDER vårriksdagen avlämnade eller (när detta skrives) bebådade regeringsförslagen på undervisningsväsendets område äro ägnade att inge starka farhågor för den svenska skolans framtida förmåga att tillgodose ett framåtgående samhälles krav på ungdomens utbildning. Som helhet tagen är ecklesiastikhuvudtiteln mycket torftigt tillgodosedd. Det behövs ingen politisk skarpblick för att upptäcka, att kulturbehoven få betala en stor del av fiolerna för att bereda utrymme åt de verkliga eller förmenta sociala kraven från regeringspartiernas väljarkår. Den i början av Erlanders statsministertid påbörjade s. k. kulturella upprustningen har inte bara kommit av sig utan också urholkats genom inflationen.

På skolans område borde de närmaste åren vara alldeles särskilt viktiga. Riksdagsbeslutet på sin tid om enhetsskolans införande var ju egentligen bara en lös skiss. Hur det hela verkligen skulle komma att taga sig ut, det skulle först bestämmas, sedan en allsidig försöksverksamhet givit närmare underlag för bedömandet. Denna försöksverksamhet har nu kommit så långt, att resultat kunna börja skönjas. Men i detta läge har regeringen forcerat frågan och låst fast utvecklingen i nya spår utan att taga hänsyn vare sig till en del av de av riksdagen förut utstakade huvudprinciperna eller till försöksverksamheten. Vad innebär nu regeringens linje?

För att ej vara orättvis bör man då först anteckna en vinst. Den av Skolkommissionen framkastade tanken på en 8-årig alldeles odifferentierad skola håller på att i stillhet avföras från diskussionen. Redan den hittillsvarande, i och för sig otillräckliga försöksverksamheten har tydligt visat det omöjliga i, att differentieringen skulle få taga sin början först från och med nionde skolåret. Det allra sämsta alternativet i försöksverksamheten besparas oss sålunda, och vi komma i stället att som den obligatoriska skolans högstadium få, vad som i verkligheten men icke till namnet utgör en delad skola med teoretisk studielinje (= realskola) samt prak-

tiska linjer av ännu ej närmare klarlagt slag. Priset för denna tillnyktring i skolpolitiken blir den femåriga realskolans försvinnande och den fyraåriga realskolans förkortning med ett år.

Motiveringarna för de nya planerna ha rört sig efter två olika linjer. Det anföres från åtskilliga håll, att den våldsamma konkurrens om platserna i den femåriga realskolan, som råder över så gott som hela landet, utsätter barnen för en alltför hård press i unga år. Metoden att avskaffa denna press genom att låta hela skolformen försvinna påminner om metoden att bota huvudvärk genom att hugga huvudet av patienten. Inträdespressen till den femåriga realskolan försvinner onekligen, men det pris, som får betalas, är en ny påfrestning något högre upp i skolåldern och efter all sannolikhet en ännu betänkligare. Den kommer ju dels att sätta in just i de ömtåliga övergångsåren, dels att vara under tre år i stället för ett. En överväldigande majoritet av landets realskolelärare är övertygad om, att redan den nuvarande fyraåriga realskolan är åtskilligt mera påfrestande för eleverna än den femåriga med dess mindre hetsiga studiegång; nu kommer denna fyraåriga studiegång att ytterligare forceras för att kunna medhinnas på tre år.

Det andra motivet till den femåriga realskolans avskaffande är bristen på akademiskt utbildade lärare, och det finnes nog skäl att häri se den egentliga drivfjädern till regeringens ställningstagande. Bot mot läroverkslärarebristen kan endast skaffas genom kraftåtgärder, ägnade både att stimulera till ökad villighet bland studenterna att ägna sig åt läraryrket och att ge universiteten och högskolorna möjlighet att meddela ett ökat antal studerande tillfredsställande utbildning. Här knyts problemen om skolans utveckling och den kulturella upprustningen samman, ty som bekant hänger en god del av bristen på särskilt lärare i naturvetenskapliga ämnen ihop med, att de vetenskapliga institutionerna helt enkelt icke kunna taga emot flera studerande utan ytterligare utbyggnad. Regeringen är emellertid icke villig att gå en sådan väg för att lätta svårigheterna. Den räknar tvärtom med, att antalet akademiskt utbildade lärare i fortsättningen skall visa sig permanent otillräckligt inte bara för en femårig realskoleorganisation utan också för att tillgodose behovet hos den krympta realskoleorganisationen resp. enhetsskolans högstadium. Till den redan förut ökade floran av lärare med skiftande kompetens, filosofie magistrar med 7 betyg, 6 betyg, 4 betyg eller 2 betyg i examen med eller utan folkskollärarexamen, fogar regeringen ytterligare

en kategori eller rättare två kategorier: folkskollärare med tre års tjänst som sådana och som påbyggnad antingen två år som extra lärare vid enhets- eller försöksskola eller genomgångna särskilda befodringskurser i två ämnen. De nya tjänsterna skola icke vara provisoriska i avvaktan på lärarbristens avhjälpande utan betecknas uttryckligen som permanenta. Invändningar från universitetsmyndigheterna med kanslern i spetsen liksom en sakligt starkt motiverad reservation inom Skolöverstyrelsen viftar regeringen, såsom visas på annat ställe i detta nummer, bort med en fras, som förråder ecklesiastikministerns djupa okunnighet i ämnet. Allt visar, att det angelägna för regeringen icke är att skapa en så fullgod skola som möjligt utan att fylla lärarekåren med formellt behöriga befattningshavare, för vilkas reella kompetens man har mycket svaga om ens några garantier.

Ökad hets i studiegången och minskad lärarkompetens inom den grundläggande skolans högstadium, det är alltså det framtida perspektivet. Att resultatet måste bli en försvagning av grundvalen för gymnasiestudier är uppenbart. Antingen kommer då endast ett mindre antal och mera kvalificerade elever än för närvarande att kunna tillgodogöra sig gymnasieundervisningen eller också måste gymnasietiden förlängas, för så vitt man icke vill sänka även gymnasiets bildningsmål. Erfarenheten ger tyvärr vid handen, att den sistnämnda utvägen såsom den politiskt lättframkomligaste också är den troligaste. I så fall måste dock studietiden vid universitet och högskolor förlängas eller särskilda propedeutiska kurser anordnas, eljest kommer den hittills med rätta såsom hög betraktade vetenskapliga och tekniska standarden i vårt land att sjunka. En sådan standardsänkning skulle rycka undan åtskilligt av grunden för den de breda lagrens välmåga, som den röd-gröna regeringen säger sig eftersträva. Den politik, som förs, är kortsiktig och föga framtidsduglig; den bär regimens allmänna kännetecken: bottenkrapning av resurserna för ögonblickets konsumtionsbehov med eftersättande av både andliga och materiella investeringar för framtida utveckling.